

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן (שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעילוי נשמות
דינה ליבה בת עטל זיל
עופדיה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

להלן צדדי ספקו:

עשו תקנת גזל במסור דמשתבע ושקיל או לא?
תיקו.

ההוא גברא דבטש בעט בכספתא ארגז שמיחים בו כספיים דחבריה שדייה בנהרא.
לא היו יודעים מה נמצא בפנים, ובא הניזק והודיע לב"ד:

אתא מריה ואמר הכי והכי הוא לי בגוה.

יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי?
א"ל רבינא לאו היינו מתניתין?!

דתנן ומודים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן
דרך בני אדם להניח בבתיים – אלמא דנאמן הניזק לברר מה היה בתוכו.

אמר ליה אי דקא טעין זוזי הכא נמי,

הכא דקא טעין מרגניתא מאי, וכך ספקו: מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או
לא?
תיקו.

א"ל רב יימר לרב אשי: טעין כסא דכספא בבירה מאי?

אמר ליה חזינא:

אי אינשי אמיד עשיר הוא, דאית ליה כסא דכספא, אי נמי אינשי מהימנא הוא
דמפקדי אינשי גביה, משתבע ושקיל.

ואי לא - לאו כל כמיניה!

הבדל בין גזלן לחמסן

א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן?

א"ל חמסן יהיב דמי^ר, גזלן לא יהיב דמי.

(קושיה) א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה?!

והאמר רב הונא תלוה זבין, ר"ל מי שהכריחו אותו או עשו לו איסורים עד שמכר וקיבל

הדמים, זביניה זביני! שע"י אונס וקבלת המעות, אומרים שבאמת נתרצה למכור.

(תירוץ) לא קשיא הא דאמר רוצה אני, מועילה המכירה, הא דלא אמר רוצה אני

והיינו חמסן.

[עד כאן דף סב עמוד א']

מתניתין

גץ ניצוץ שיצא מתחת הפטיש והזיק, חייב.

גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים, ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקו

בנרו של חנוני והדליק את הבירה, בעל גמל חייב.

הניח חנוני נרו מבחוץ, החנוני חייב.

רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור:

תקנת גזלן להישבע וליטול - נזקי אש / מוסר

מבואר בגמרא שבועות (מד): שתיקנו חכמים שהנגזל ישבע מה גזל ממנו, והגזלן חייב

לשלם כפי דבריו. עתה הגמרא מבררת האם ישנה תקנה זו גם לגבי נזקי אש ומוסר.

ועוד יתבאר שמה שהניזק נאמן היינו דווקא בדברים ששייכים שנמצאו שם, אך בדברים

חריגים אינו נאמן.

אמר רב שמעית מילתא אליבא לר' יהודה של משנתנו ולא ידענא מאי היא!

אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה? כך סובר לר' יהודה דמחייב על נזקי

טמון באש, עשו תקנת גזלן באש.

בעי אמיר עשו תקנת גזלן במסור^ר או לא?

אליבא דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי - לא תבעי לך, דמסירות נמי לא דיינינן.

כי תבעי לך אליבא דמ"ד דיינינן דינא דגרמי-

^ר תוספות ד"ה במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חברו אבל במדליק בתוך של חברו משלם כל מה שבתוכו. כלומר בדבר שדרכו כגון מורגים וכלי בקר אבל ארנקי בגדיש לא מחייבי רבנן אע"פ שדקדקו בכל הני דלעיל שיהא משלם כל מה שבתוכו לרבנן כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים או היכא דקתני דברי הכל אבל הכא במה דברים אמורים קתני ורבנן מילתייהו מפרשי ולא אמילתא דרבי יהודה קיימי:

^ר תוספות ד"ה עשו תקנת גזלן במסור או לא. כתב רב אלפס כגון שיש עדים שמסור ואיבד ממנו ואין יודעים כמה תיקו (1) וכל תיקו דממונא לקולא (2) ובשם רב האי גאון כתוב שישבע ויטול מחצה שכל תיקו דממונא חולקין ואין נראה לר"י לחייב כלל משום תיקו ור"ת מפרש דהך בעיא כשהמוסר מכחיש את הנמסר דומיא דנגזל בשבועות דגזלן מכחישו אבל אם המוסר עצמו אינו יודע כמה ישבע נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דהך בעיא אפילו אין המוסר יודע דומיא דתקנת גזלן באשון שאין המבעיר יודע כמה הפסיד הניזק דמבעי ליה במסור אי עשו תקנתא או לא:

^ר תוספות ד"ה חמסן יהיב דמי. וכשלא אמר רוצה אני כדמפרש אבל מן התורה אינו פסול אלא היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי כשר אע"ג דלא אמר רוצה אני אע"פ שעובר על לאו דלא תחמוד הא אמרי' בפרק שנים אוחזין (ב"מ דף ה: ושם ד"ה בלא) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו וההיא דסוף מכילתין (דף קט), דמייית מחמס בני יהודה דאפילו ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא סב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (טוטה כא:)

לעלוני נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

תשלומי כפל נוהגת בין בבעלי חיים ובין במטלטלין

להלן שלושה פסוקים לגבי תשלומי כפל שהגמרא תדרוש אותם. מובאים כאן שתי פעמים **כלל ופרט כלל**, והיינו בפסוק ראשון (הגמרא מתייחסת עליו בסוף הסוגיא) ובפסוק האחרון. הגמרא מנסה בכמה אופנים ללמוד מכלל ופרט ולבסוף מסיקה שאכן לומדים מריבוי, כמו שיתבאר בדף הבא.

גמרא

אמר רבינא משמיה דרבא ש"מ מדרבי יהודה נר חנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה - דאי סלקא דעתך למעלה מעשרה, אמאי אמר ר' יהודה נר חנוכה פטור? לימא ליה הוה ליה לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו!
אלא לאו ש"מ מצוה להניחה בתוך עשרה.

(דחיה) אמרי לא, לעולם אימא לך אפי' למעלה מעשרה -

מאי אמרת אבעי לך לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו? כיון דבמצוה קא עסיק, כולי האי לא אטרחה רבנן.

אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה, פסוליה^ר כסוכה וכמבוי - שבני אדם לא יכולים לראותה ואין

בזה פרסום הנס.

הדרן עלך הכונס

מתניתין

בפרק זה יתבארו דיני תשלומי כפל וארבעה וחמישה. תשלומי כפל ישנו בגב שנומצא בידו הגניבה [או בשומר הטוען טענת גנב] ותשלומי ד' וה' ישנו בגונב שה וחמור וטבח או מכרו.

מרבזה מדת תשלומי כפל ממת תשלומי ארבעה וחמישה, שמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים ובין בדבר שאין בו רוח חיים, ומדת תשלומי ארבעה וחמישה אינה נוהגת אלא **בשור ושה בלבד** שנאמר כי יגנב איש שור או שה וטבח או מכרו וגו'.

אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל, שכתוב 'וגונב מבית האיש' ולא מבית הגנב. [יתבאר לקמן (סו).] דעת רב שיאוש גרידא קונה, ולכן אם הבעלים נתייאשו, הגנב ראשון קנה

את הגניבה, והגנב השני צריך לשלם לגנב ראשון כפל.]

ולא הטובח ולא המוכר אחר הגנב, משלם תשלומי ארבעה וחמישה.

גמרא

הגמרא מנסה לדייק ממשנתנו את הדינים הבאים: שומר שקיבל עליו פקדון מסוים ונשבע שנגנב ממנו, ונמצא שקר האם משלם תשלומי כפל, ובמקרה דומה לזה כשקיבל שור או שה לשמור, ונשבע וטבח או מכר, ונמצא שבעותו שקר, האם גובים ממנו תשלומי ד' וה'.

ישנם שתי לישנות, לישנא קמא פושטים את הדינים הללו, ולישנא בתרא סוברת שהגמרא דוחה את זאת.

1. לישנא קמא -

ואילו מדת תשלומי כפל: נוהגת בין בגנב, בין בטוען טענת גנב, ומדת תשלומי ארבעה וחמישה אינה נוהגת, אלא בגנב בלבד - לא קתני.

מסייע ליה לרבי חייא בר אבא -

דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל. טבח ומכר, משלם תשלומי ארבעה וחמישה.

2. איכא דאמרי -

לימא מסייע ליה לרבי חייא בר אבא -

(קושיה) מי קתני אין בין' שמשמע דווקא, מרובה? תנא ושייר.

פיינתן איש אל-רעהו: **כסף או-כלים לשמר** וגנב מבית האיש אם-ימצא הגנב ישלם שנים:
אם-לא ימצא הגנב ונקרב בעל-הבית אל-האלהים אם-לא שלח ידו במלאכת רעהו:
על-כל דבר-פֿשע (1) על-שור (2) על-חמור (3) על-שה (4) על-שלמה על-כל-אבדה אשר יאמר כיהוא זה עד האלהים יבא דבר-שניהם אשר ירשיען אלהים ישלם שנים לרעהו:

מנה"מ?

דת"ר -

על כל דבר פשע - כלל, על שור על חמור על שה ועל שלמה - פרט. על כל אבידה - חזר וכלל.

כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט:

מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון: יצאו -

(1) קרקעות יכ"ס - שאינן מטלטלין.

(2) יצאו עבדים י"ל - שהוקשו לקרקעות 'והנתחלתם אותם לבניכם לרשת אחוזה'.

(3) יצאו שטרות - שאף על פי שמטלטלין, אין גופן ממון אלא גורמים לגבית ממון.

(4) יצא הקדש רעהו כתיב.

(קושיה) אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא, אבל עופות לא!

(דחיה) ומי מצית אמרת הכי?! והא **שלמה** כתיב.

(קושיה) אמרי אנן בבעלי חיים קאמרין - ר"ל מתי שישנם כמה פרטים, אין אנו דנים

כעין הצד השווה לכל הפרטים ביחד, אלא דורשים כל אחד בנפרד והיינו כעין הפרט של שלמה, וכעין הפרט של שור וכו', ולכן חוזרת הקושיה, הפרטים המובאים לגבי בעלי חיים בכלום נבלתם

מטמאה במגע ומשא.

אימא בבעלי חיים דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא, אין, דבר שאין נבלתו מטמא במגע ובמשא, לא.

דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה, אבל עופות לא.

[עד כאן דף סב עמוד ב]

א"כ ב"ד משביעין אותו וי"ל דאצטריך להיכא דנשבע ע"י גלגול כדתנן (קדושין ד' כו.) זוקקין הנכסים שיש להם אחריות עם הנכסים כו' לישבע עליהן ומיהו לפי מאי דמסקינן לקמן האי כל ריבוי הוא מדלא כתיב הני פרטי גבי כסף וכלים וס"ל דכפל ושבועה הכל אחד ניחא דליכא אלא חד קרא לתרייהו וא"ת וגניבה בקרקע היכי שייכא וי"ל במשיג גבול א"נ במחובר לקרקע כי הריא ד' גפנים טעונות וטוען שנגנבו לו ה' ונמצא שהוא גנבם (שבועות ד' מב):
י' תוספות ד"ה יצאו שטרות. ואם תאמר למה לי קרא למעט מכפל והא אפ"י אבדו בידיים לא משלם קרן למאן דלא דאין דינא דגרמי ואפי' מאן דדאין לא הוו אלא מדרבנן כדפרישית בסוף [הפרה] (ד' נד. ד"ה חמור) וי"ל כיון דאי איתיה לשטר בעין חייב להחזיר (משלם) סלקא דעתך דכשמחזיר [משלם] (מחזיר) הכפל עמו:
ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^{ר"כ} תוספות ד"ה פסולה כסוכה וכמבוי. תימה דהוה ליה למימר ימעט כדאמרי' בריש מסכת סוכה (דף ב.) מבוי דרבנן תני תקנתא וי"ל משום דבעי למימר כסוכה נקט לשון פסולה [ולגבי סוכה הגמרא אומרת שם שישנם כמה דינים שהיה צריך להאריך בהם ולכן נקטה הגמרא בלשון קצר] אי נמי לפי שהיה צריך להאריך בלשון ולומר יכבה וימעט ויחזור וידליק דלמעט כמו שהיא מודלקת לא סגי כדאמרינן בפ' במה מדליקין (שבת דף כב:) הדליקה בפנים והוציאה בחוץ לא עשה ולא כלום והכא נמי לא שנא:
^{ר"כ} תוספות ד"ה יצאו קרקעות כו'. וא"ת כיון דאמעטי משבועה. כדאמרינן בפרק הזהב (ב"מ ד' נז:) תיפוק ליה דאין בהם כפל בטוען טענת גנב דלא משלם אלא בשבועה כדאמרינן לקמן בשמעתין וליכא למימר דאצטריך לקופץ ונשבע דבהגזל קמא (לקמן ד' קו.) מוכח דלא משלם